

CAL 2302 – ENDÜSTRİ SOSYOLOJİSİ

4. Hafta: Fordizm ve Çağdaş Endüstri Toplumu

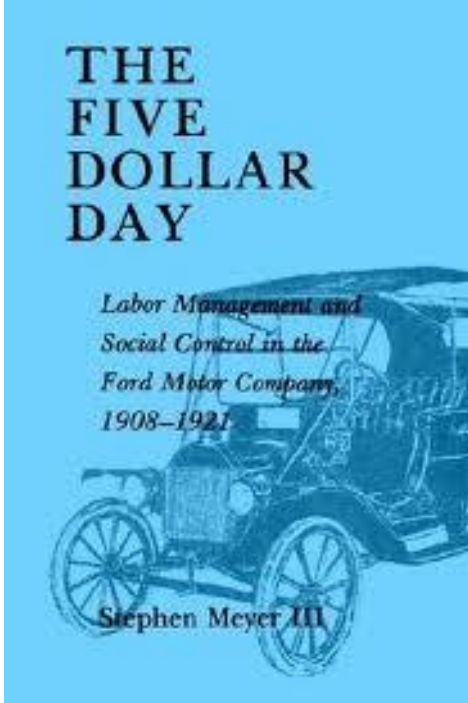
<http://senolbasturk.weebly.com>

UYARI

- Bu bir dinleyici notudur ve lütfen **ders notu olarak değerlendirmeyiniz.**
- Bu slaytlar, ilgili ders kitabındaki 120 – 123 ve 168 – 170 arası sayfaları kapsamaktadır.

Fordizm – Başlangış Koşulları

- Fordizmin temelleri, I. Dünya Savaşı yıllarında uyguladığı “günde beş dolar” politikasına dayanır.
- Ancak sistem kamu politikalarından eğitime, sağlık hizmetlerinden cinsiyetler arası işbölümüne kadar kapsamlı bir toplumsal sistemdir.

Fordizm – Başlangış Koşulları

- Örneğin Gramsci için Fordizm, sadece üretimin ve endüstriyel çalışmanın organizasyonunu kapsamaz. Sosyal hayatın ekonomik temellerini göstermek açısından iyi bir örnektir.

Fordizm – Başlangış Koşulları

- Benzer bir biçimde “Düzenleme Okulu” için Fordizm, üretim ve tüketim arasındaki düzenlemelerin uzun vadede istikrar kazanmasını içeren bir birikim rejimidir.
- Kapitalizm, birikim rejimlerinin dönüşümüyle ilerler.

Fordizm – Başlangış Koşulları

- Fordizmin dayandığı üretim koşulları 20.yy'ın başında ABD'de zaten çok yaygındı.
- Ford kendi fabrikalarında uyguladığı yöntemlerde Taylor'un etkisi altındaydı.

Fordizm – Genel Üretim İlkeleri

- Temel yeniliği, işçinin ürüne göre hareket etmesine göre değil; ürünün sabit ve kırıdamayan işçinin önüne geldiği **montaj hattına** dayanmasıdır.
- Bu yöntemle, üretim de olağanüstü bir artış ve maliyetlerde büyük oranda düşüş yaşanmıştı.

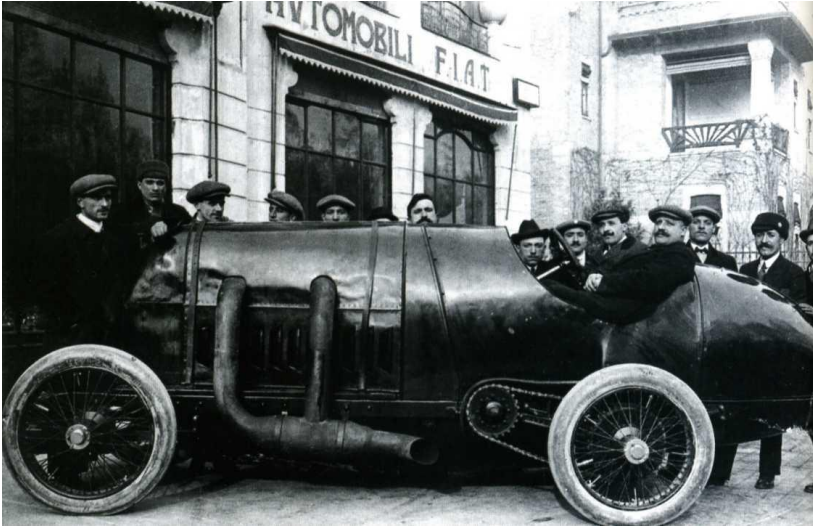
Fordizm – Genel Üretim İlkeleri

- Üretimin küçük, tekrara dayalı ve basit görevlere bölünmesi verimliliği artırır.
- Bu sayede fabrika düzeninde başkaldırmaya meyilli uzmanlaşmış çalışanların yaratacağı potansiyel sorunlardan uzaklaşmış olunur.
- Ayrıca yöneticilerin inandıkları “Taylorist” ilkeleri etkin bir şekilde uygulamasına ve denetlemesine imkan verir.

Fordizm – Genel Üretim İlkeleri

- Dört ilkesi vardır;
 1. Zanaatkarların yerine makine ve vasıfsız çalışanların yerleştirilmesi
 2. Artan mekanizasyon sayesinde üretimin **montaj hatlarında** çok küçük ve etkin bir biçimde bölünebilmesi
 3. Üretilen ürünlerin çok sayıda ve standartlaşmış hale gelmesi
 4. Çalışanların fabrikada işçi, pazarda müşteri olarak görülmesi

Montaj Hatları

- Aslında montaj hattı tekniği, daha önceden Fiat'ın Torino'daki fabrikalarında uygulanmaktaydı.
- Neden Fordizm öncüdür?

Fordizm – Toplumsal İlkeler

- Ford'un temel vizyonu bu eğilimlerden farklı olarak;

Kitle üretimi = Kitle tüketimi

THE DETROIT JOURNAL LAST EDITION
DETROIT, MICHIGAN, MONDAY, JANUARY 5, 1914

HENRY FORD GIVES \$10,000,000 IN 1914 PROFITS TO HIS EMPLOYEES

HOUSES SWEEPED INTO ATLANTIC BY STORM; CREW OF 32 DROWNS

SENATOR RESORT COAST IN RUIN.

NATION-WIDE STRIKE IS BEING DISCUSSED BY LABOR LEADERS

GOV. FERRIS IS ON WAY TO CALUMET

Motor Kings Who Share Profits With Worker

DOUBLES PAY OF 25,000 IN AUTO WORKS

GRANT EIGHT-HOUR DAY AT \$5 WAGE

The Ford Motor Co. will give to its employees during the year of 1914 the sum of \$10,000,000 in addition to their wages.

This will not be a wage increase, but a distribution of profits. It will be added, however, automatically, to the pay envelopes of the men. In 1913, the distribution might be more or less than \$10,000,000, depending on business conditions.

A minimum wage of \$7 a day will be established by the addition of the profit distribution to wages. The present minimum wage at the great motor car factory is \$5.14.

Three times Monday in the end of the year, once the last day of October and the next when nearly every day there, will get at least \$7 a day.

Fordizm – Toplumsal İlkeler

- Kitle üretimi, etkin bir üretim organizasyonudur.
- Ancak kitle üretiminin sürdürülebilir olması için, “emek gücünün yeniden üretimi” şarttır.
- Bu nedenle eğitimden, aile politikalarına, sanattan demokratik örgütlere çok kapsamlı bir dönüşüme dayanmaktadır.

Fordizm – Toplumsal İlkeler

- Ford, dakiklik, rasyonalizasyon, rutinleşme ve disipline dayanan “yeni toplumun” büyük şirketler tarafından rahatça kurulabileceğine inanıyordu.
- Tek amaç, işçilerin kitle üretiminin rutin işleyişine uyumunu sağlamak değildir.

Fordizm – Toplumsal İlkeler

- Aynı zamanda kitle ürünlerin tüketilmesi için gelir ve boş zaman yaratılması gerekir.

Fordizm – Toplumsal İlkeler

- Ancak boş zamandaki tüketim, otomotiv veya beyaz eşya gibi kitle üretim nesnelere dayanmalıdır.
- Tüketicilerin rasyonel olması gerekir.
- Çalışanların iyi bir aile babası olması sağlanmalıdır ve düzenli yaşam kurmaları desteklenmelidir.

Fordizm – Toplumsal İlkeler

- Çalışanların bu tür hayat rotaları benimsemesi için işçilerin gündelik hayatını düzenleyecek spor sahaları, çocuk bakım hizmetleri, ağılık hizmetleri gibi kurumlar inşa ediliyordu.

Fordizm – Toplumsal İlkeler

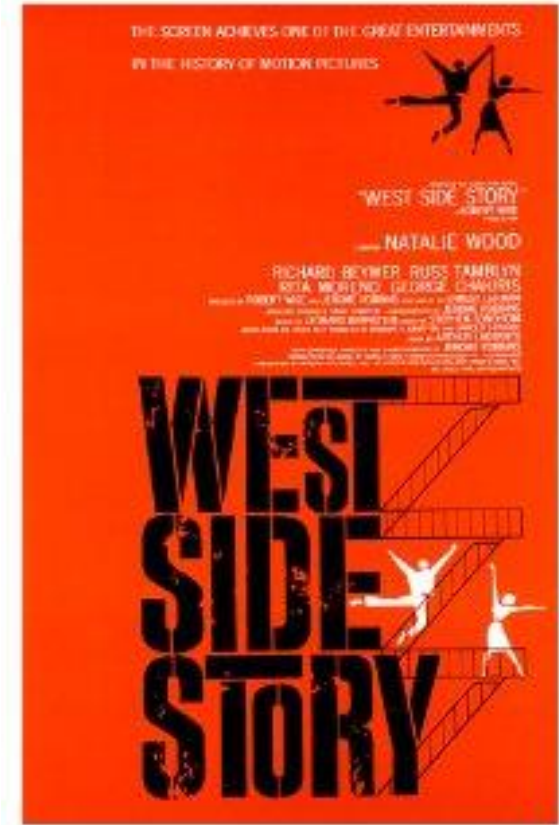
- Bu politikalara paralel olarak Ford fabrikalarında 1929 bunalımında “ücret artışı” yoluna gidildi.
- Politikalar, “kendi başının çaresine bakma” sloganıyla yayılıyordu.
- Çalışanların “küçük birikimle” yoluyla kurduğu sanayi çevresine yayılan banliyölere kadar uzandı.

Fordizm – Politik Düzlem

- Özellikle II. Dünya Savaşı yıllarında ABD ekonomisindeki muazzam genişleme ve hayat standartlarının artışı sonucu, Savaş sonrası tüm dünyada izlenen bir strateji haline geldi.

Fordizm – Politik Düzlem

- Daha önce diğer ülkelerde yerleşememesinin iki nedeni vardır:
 1. Dünyanın diğer yerlerinde zanaatlerin yerinden edilerek bir örgütlenme modelinin geliştirilmesi mümkün olmadı. Ancak ABD’de göçmen işçilerin sisteme yerleşmesiyle mümkün oldu.

Fordizm – Politik Düzlem

2. ABD’de Büyük Bunalım’ın ardından devletin müdahaleci rolleri, dünyanın diğer yerlerinde uygulanabilmesi savaş sonrası yıkım sonucu mümkün olmuştur.

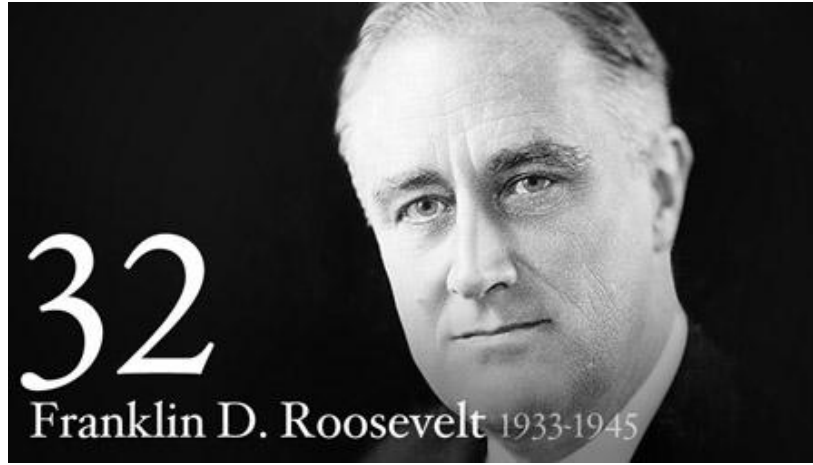

Fordizm – Politik Düzlem

- Sistemin işlerlik kazanması için, devletin yeni rollerine uyum sağlaması şarttır.
- Firmalar, tek başlarına toplumun “kitlesele tüketimi” geliştirici rollerine odaklansalar bile, işçilerin “rutinleştirici politikalara” tepkisi sert oluyordu.

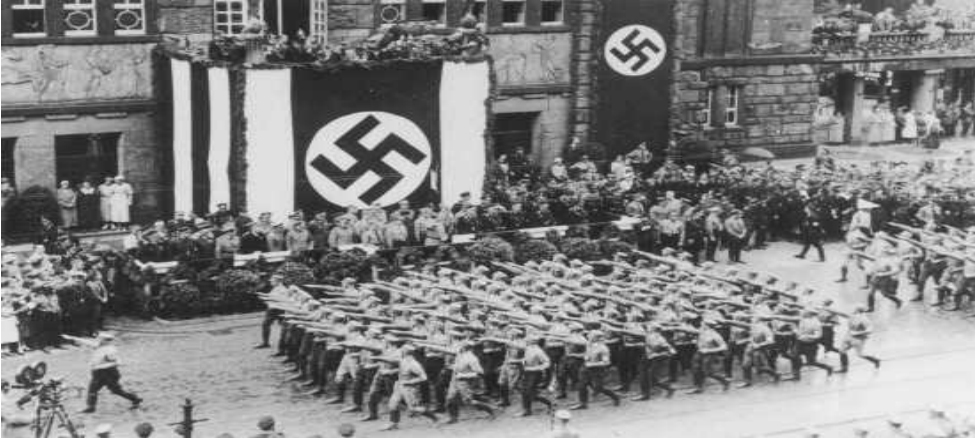
Fordizm – Politik Düzlem

- “New Deal” politikaları;

Yeni Çözüm= işçiler + üretken üretim sistemleri + denetim+ atıl toplumsal üretkenliği kapsayıcı politikalar

Fordizm – Politik Düzlem

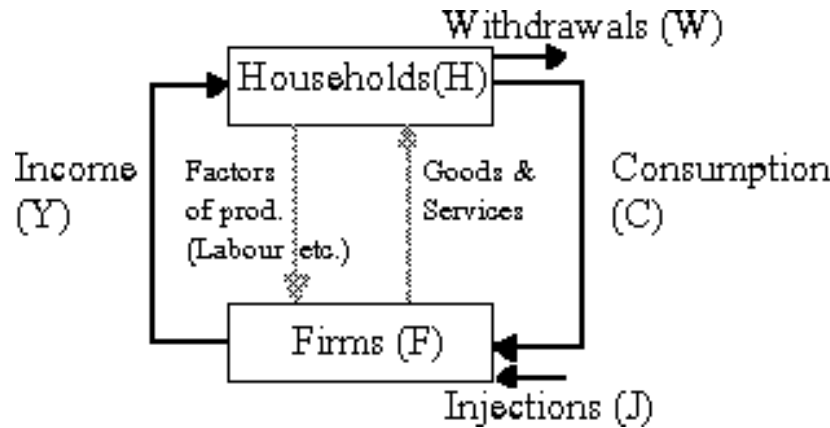
- I. Dünya Savaşı sonrasında Almanya ve SSCB'de yaşanan hızlı toparlanma temelde bu tür politikalara dayanıyordu.
- New Deal bu tür politikaları, demokratik bir çerçeveye oturtmak istiyordu.

Fordizm – Politik Düzlem

- Yeni toplum;
 1. Müdahalecilik içermez.
 2. Demokratik müdahale
 3. İnsan haklarına saygı
 4. Piyasa içi çözümler

Fordizm – Keynesgil Ekonomi Politikası

- Keynes müdahaleciliğin yaratacağı politik risklerin farkındaydı.
- Önemi, “kapitalizm, bilimsel yönetim stratejileri ve kamu politikalarıyla istikrara kavuşturulabilir.
- Müdahale ancak bu şekilde, Hitler Almanya’sında olduğu gibi açık baskılardan ve akıl dışılıklardan farklılaşır.

Fordizm – Keynesgil Ekonomi Politikası

- Bu sayede yüksek büyüme oranları ve hayat standartları yükselmiştir.
- Ekonomik büyüme 1930'larda (-%8) olurken 1950'lerde (%7,5) olmuştur.
- Sanayide ücretler ortalaması 1930'larda haftalık 80\$ iken 1950'lerde 250\$; 1960'larda 350\$ olmuştur.
- Benzer eğilim 1950'lerden sonra tüm dünyada görülmüştür.

Fordist Mutabakat – Devletin Rolü

- Ağır sanayi sektörlerin (otomotiv, gemicilik, ulaştırma, çelik, petro-kimya, lastik, beyaz eşya, inşaat) desteklenerek büyük ölçekli üretim ayakta tutulmuştur.
- Büyük altyapı yatırımları ile kentsel refah yaratılmıştır.
- Tarife ve sübvansiyonlar yoluyla ülke içi üretim koruma altına alınmıştır.
- Temel amaç yeni kurumsal kapasiteler yaratmaktır.

Fordist Mutabakat – Devletin Rolü

- Devletin en temel rolü, sosyal politikalar yoluyla geniş kitleleri üretken nüfus altında tutabilmektir.

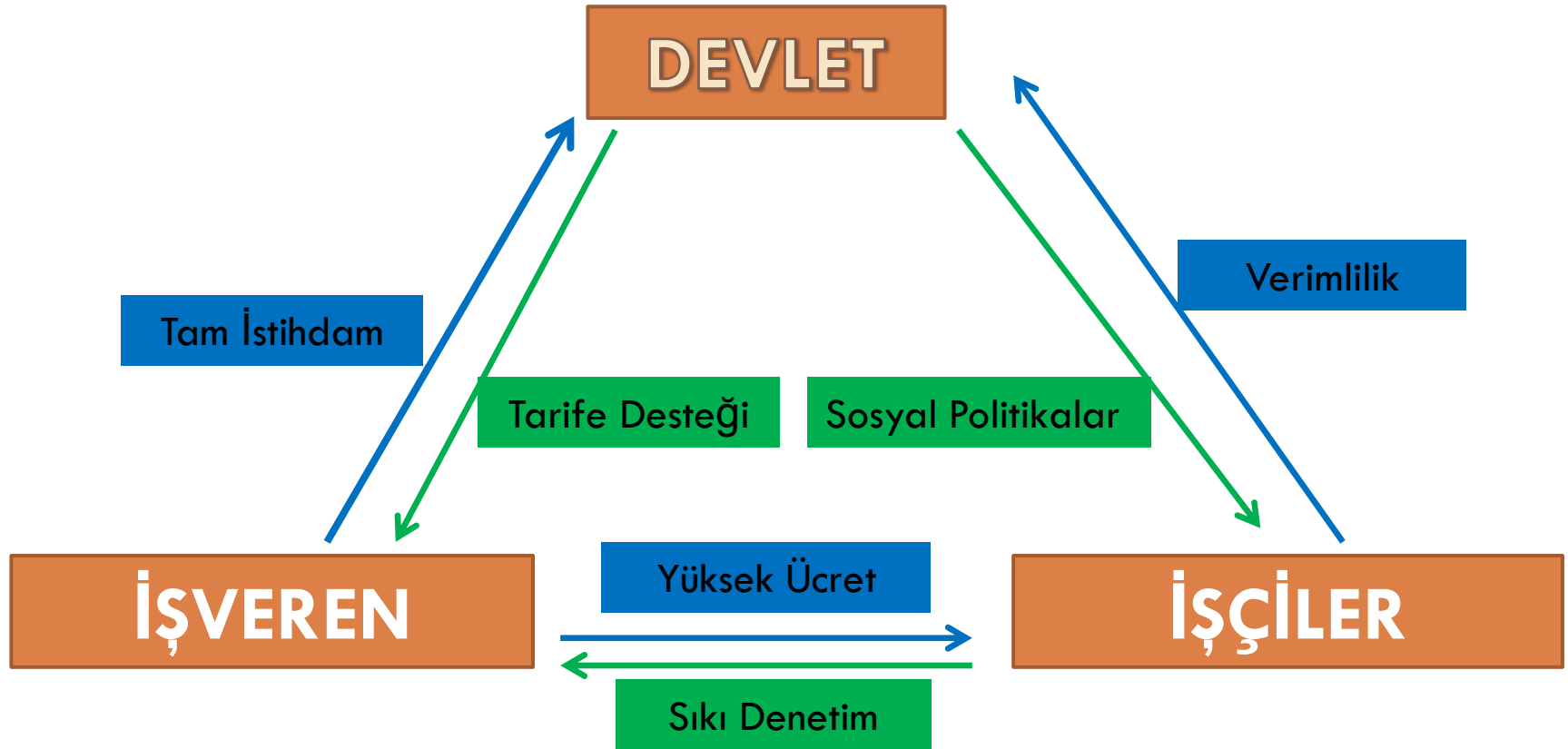
Fordist Mutabakat – İşverenlerin Rolü

- Temel güvence “korunmuş piyasalar”dır.
- Rasyonel ve etkin yöntemler ile kitlesel üretim sağlanıyordu.
- Düşük sabit maliyetler, yüksek kâr marjları
- Daha az çatışmacı işyeri yönetimi ve radikal işçi hareketlerinin etkisinin kırılması
- Tam istihdam sağlıyorlardı
- İşgücü katılımı ve göreceli yüksek ücrete izin veren barışçıl mücadele yöntemleri

Fordist Mutabakat – İşçilerin Rolü

- Görece yüksek ücret düzeyleri
- Barışçıl toplu pazarlık mekanizmaları ve üretime katılım
- İstihdam garantileri
- Emeğin yeniden üretimini güvence altına alan yaygın sosyal politika destekleri
- Verimlilik uygulamaları ve rasyonalize edici politikalara uyum
- Rutinleşmiş görev tanımları
- Katı denetim

Fordist Mutabakat

Fordist Mutabakat

- Aktörlerin niteliği değişebilir.
- Örneğin Fransa'da ilgili dönemde sendikalar daha çatışmacı, Almanya'da devlet kontrolünde ve İsveç'te daha dayanışmacı politikalar izlemişlerdir.
- Mutabakat politikalarının siyasi destekçileri, Almanya'da Hıristiyan Demokrat Parti, İngiltere'de İşçi Partisi ve Japonya'da Liberal Parti olmuştur.